

ZA 05(68)
P 61/35

Pretoriana

*Mondstuk van die Genootskap Oud-Pretoria
Verskyn in April, Augustus en Desember.*

— o —

*Organ of the Association Old Pretoria
Published in April, August and December.*

Prys : 2/- : Price.

CONTENTS - INHOUD

REDAKSIONEEL / EDITORIAL.

- M.D.: KASKENADES TE PRETORIA, 1872.
1. J. FLOEGER: DR. E.J. EVERS EN PRETORIA.
2. J. FLOEGER: NAGELATE AANTEKENINGE VAN J.N. EBERT.
3. C.J. BEANES: SIGNALLING TO THE STATE MODEL SCHOOL,
1899 - 1900.
EV. H. JOOSTE: VAN TOEKA SE DAE (HERINNERINGE).
R. C.A. CILLIERS: PRETORIA IN BYGONE DAYS.
R. T.E. ANDREWS: THE ORIGINS OF NAMES OF PRETORIA TOWN-
SHIPS.
R. J.D. BODEL: STREET NAMES IN HILLCREST.
R. A.M. DAVEY: SOME RECENT DOCUMENTARY DISCOVERIES.

PERSONALIA / PERSOONLIKE BERIGTE.

REDAKSIONEEL / EDITORIAL.

As setel van verskeie regerings of hoofstad kan Pretoria na 'n ryk en eervolle verlede terugkyk. Ons kan volstaan deur te verwys na die mylpale in sy staatkundige ontwikkeling - 1860, 1877, 1881, 1906-7 en 1910. Teen die tyd dat hierdie uitgawe verskyn sal Pretoria a.g.v. die totstandkoming van die Republiek van Suid-Afrika, reeds 'n nuwe geskiedkundige tydperk betree het. Dit is miskien vanpas om 'n beroep wat in De Volksstem van 2 April 1881 gedoen is, hier aan te haal: „Laten allen en iegelyk al het moegelyk doen om oude wonden te heelen en hartelyk en krachtig de hande ineen te slaan in eene algemeene poging voor de ontwikkeling van dit schoone land." Daarby herinner ons ons aan Generaal Piet Joubert se veelseggende woorde uit daardie tyd - „Onze leus is Wet en Orde! Regt en Geregtigheid voor allen."

It is the function of your Association as its declared aims bear witness, to help preserve the links between the past and the future. The Association Old Pretoria is not opposed to expansion and orderly change; on the contrary it applauds and welcomes it, but it does stand for the preservation of something of the spirit and character of Pretoria of previous generations. In its view progress cannot be measured in material terms alone. If the law of the bulldozer and

jack-hammer is applied without any restraint to unique and historic buildings, however humble they may seem, to open spaces and to ancient shady trees, your Association deploras it and appeals for wiser decisions and a broader vision. Since our founding fathers endowed Pretoria with broad, straight streets and there is ample scope for the decentralisation of the shopping area - a process which, in any event has already proceeded apace - your Association views with misgivings grandiose plans for umpteen-lane highways that will transform the character of the central area. It is our wish to see a Greater Pretoria emerge that will always be recognizable as Pretoria, a stately capital in which cultural, administrative, commercial and industrial interests have a harmonious balance.

KASKENADES TE PRETORIA, 1872.

Die brief waaruit hierdie uittreksel ontleen is, is op 12 Desember 1872 vanuit Pretoria aan „Master D.S. Maré, Arabastad" gerig. Die jong skrywer se naam kon ongelukkig nie vasgestel word nie maar 'n moontlike leidraad word bevat in 'n opmerking „Ik ben nog bij Rous in der drukkerij". Die periode was die eerste jaar van President Burgers se amps-termyn.

„Ik ben van plan u een weinig over het plezier, wat wy hier in de laatste dagen gehad hebben te schryven. Ik zal beginnen met het inkomen der President. Wy zyn Saturdag middag allen te paard hem gaan inhalen; wy zyn omtrent 150 man by elkaar geweest. Kêrel man ik kan voor jie se, dat was an spektakel van menschen toe hulle die president te huis gebreng had, hulle het almaal net zoo gelyk as ou Frederik Vorster als hy in de modder gele het want hulle het byna almaal met hulle pere an knie diep in die modder gerij - Willie Struben, John Kelsey, Frits Stiemens, Otto Jeppe, Pieter Meintjes, John Mears en ik, heb ons plezier eindelyk Saturdag nacht gehad. Wy zyn begonnen met een Tick Tock aan de vensters van Van der Veen en Daantjie Immelman te zetten daar van daan gingen wy het dorp binnen, wy namen al de vlaggen die er te krygen waren van de palen af, en bonden dezelve rondom het kantoor voor de vensters vast, toen namen wy de vlagpaal van de Vries bragten die uit het dorp en heten dezelve daar liggen, wy kwamen naar het huis van der laatst genoemde terug, klopten aan, en stoken soort van vuurwerk (cracker) aan. De Vries riep zyn vrouw om de deur open te doen doch zy weigerde en zeide dat hy zelf moest gaan, doch hy was te bang uit te komen, en riep Boel (zyn hond by zich). Wy verlieten hem en gingen Mr. Brouwer's wagen geheel en al uit elkaar halen, (waarover hy ons wilde beboeten maar hy kon ons niet uitvinden) bragten de disselboom onder een brug, en namen de wielen met ons mede tot in het erf van Mr. Becker. Toen was het 2 uur in den morgen.

Doch ik moet over gaan tot Maandag nacht. Al de huizen was dien avond prachtig gelimineerd, het was een gedaver van geweren, van belang het was omtrent 11 uur toen wy, de president en zyne vrouw in een kar van eene plaats naar de ander trokken. Getrouwde mannen waren paarden, zoo groot als Willie Struben en ik waren muilen, en kleiner waren ezels, by elke plaats waar wy kwamen, schreeuwde de president Onthaal de paarden, muilen, en ezels goed, zy loopen zwaar genoeg door de modder. Het grootste plezier hebben wy daarom in zyn eigen huis gehad."

(Potgieter Versameling, W. 133, Band 9, Transvaalse Argief).

A.M.D.

DR. E. J. EVERS EN PRETORIA

In die "Staats-Almanak voor de Zuid-Afrikaansche Republiek 1898" (Pretoria, 1897) kom onder die name van dosente van die "Staats-Gymnasium" dié van dr. Evert Jan Evers voor. Dr. Evers was "Docent in de Natuurkundige Wetenschappen" en uit sy familiebesit is o.m. afkomstig 'n foto waarop die eerste groep kandidate voorkom wat in 1898 met goeie gevolg hul A-eindeksamen afgelê het. Hierdie foto is besonder belangrik omdat dit die enigste groep was wat hierdie eindeksamen afgelê het. 1)

Weliswaar het, nadat die Gimnasium as gevolg van die naderende oorlog op 3 Oktober 1899 sy deure gesluit het, in 1900 nog 'n aantal kandidate hul eindeksamen afgelê het, maar dit was die B-eindeksamen. 2)

Die suksesvolle kandidate van 1898 was W.E.Bok, die

latere regter en seun van die voormalige Staatsekretaris Bok, J.S.Smit (die latere Administrateur van Transvaal), sy broer A.M.Smit, G.B.Fortuyn en R.Middelberg, die seun van mr. G.A.A.Middelberg (een van die Kuratore, beter bekend in verband met die N.Z.A.S.M. 3)

Uit die familie-korrespondensie ⁴⁾ van dr. Evers blyk o.m. dat hy tydens sy verblyf in Pretoria agtereenvolgens woonagtig was in Andriesstraat (hoek Bloedstraat, huis van Thornhill, 1897), vervolgens in 'n ander huis in dieselfde straat "2 huizen daar vandaan, een eindje naar boven, Andriesstraat, nog iets nader bij de kom van Pretoria". Daarna het hy by Burgerspark gaan woon.

Op 19 Maart 1899 het mev. Evers aangeteken: "Toen ik deze week aan een klas van midden dertig jongens les gaf en de deur van het lokaal om de hitte openstond, kwam een stevige Boer, door een dito soort gevolg, binnen stappen. Toen ik vroeg, wie ik de eer had vóór me te hebben, bleek het Piet Cronjé, de welbekende commandant uit de Jameson-gevechten te zijn. "Goeje morgen kerels", riep hij "fluks werken, kerels". Prettig is de gewoonte van de Transvaalsche leerlingen om allemaal uit de banken op te staan wanneer een vreemde het lokaal binnenkomt."

Op 2 September 1899 het mev. Evers aangeteken: "Vanmiddag kwam daar ineens Jan Wijers te paard aan in reiskostuum. Hij was gisteren opgekommandeerd en moest morgen uittrekken. Hij kwam dus afscheid nemen. 't Was toch zoo 'n weemoedig gezicht."

Onder dagtekening 30 September 1899 volg: "Van morgen hebben ze degenen die nog op het gymnasium kwamen, naar weggestuurd. Straks was er een vroegere gymnasiast Wolmarans die Maandag uit zou trekken en nu Evert kwam vragen om £8 voor een zadel."

Daarna volg op 6 Oktober 1899: "Dinsdag kwam er

bericht op 't gymnasium van de Uitvoerende Raad dat de school gesloten moest worden. Evert is vanavond bij de speciale politie ingezworen."

Op 25 Oktober 1899 volg die mededeling "De brieven gaan nu over Delagoabaai", op 3 November "Gisterenmiddag was begrafenis van Generaal Kock".

Op 9 November 1899 het mev. Evers geskryf: "Evert vertelde dat hij bij de Transvaalsche Boekhandel op de lijst van namen van gesneuvelden ook die van Jan Moora gezien had. Bertha Moora vertelde dat ze tot Donderdag 's morgens nog hoop hadden gehad, maar 's middags had prof. Molengraaf, die naar Ladysmith was geweest om zekerheid te krijgen, het ze verteld. Jan was nog geen 17 jaar." 5)

Op 15 April 1900 is vermeld: "Generaal Botha is een dag of wat thuis. Ze wonen twee huizen van ons vandaan. Mevrouw Botha vertelde, dat ze ook al eens naar het front was geweest .... Evert heeft van 12-4 wacht 's nachts .... Mevrouw Botha zei dat de Botha's wel dachten dat het maanden zou duren 'voordat ze voor goed aan mekaar spring."

Jan Ploeger

Aantekeninge:

- 1) Skrywer in "Argief-jaarboek vir Suid-Afrikaanse Geskiedenis," vyftiende jaargang - deel I. Bl. 315-316. Mej. D.Wijers het sowel die foto as die uittreksels aan die skrywer verstrek, waarvoor dank.
- 2) Idem, bl. 316.
- 3) Mnr. L.R. Middelberg, van Menlopark, ook 'n oud-leerling van die "Staats-Gymnasium", was so vriendelik om die afgebeelde persone uit te ken, waarvoor dank.
- 4) Uittreksels verstrek deur mej. D.Wijers, Pretoria.

- 5) Jan Moora was 'n seun van mnr. H. Moora, Inspekteur van Skole. Hy het gesneeuwel tydens die slag van Elands-laagte (1899).
-

NAGELATE AANTEKENINGE VAN J.N. EBERT.

Kort voor sy negentigste verjaarsdag (1957) het mnr. J.N. Ebert op Sterkfontein (Krugersdorp) heengegaan, nadat hy tot September 1956 op Lourenco Marques werksaam was. 'n Paar jaar gelede het die korrespondent van die "Sunday Tribune" op Lourenco Marques (I) lof toegeswaai aan J.N. Ebert wat hy beskryf het as "probably the South African Railways' oldest retired employee" wat op 86 jarige leeftyd nog steeds sy werksaamhede as ladingmeester vir 'n plaaslike firma verrig het.

Volgens dieselfde berig is Ebert in 1867 in Nederland gebore. In 1890 het hy in diens van die N.Z.A.S.M. in Transvaal aangekom en as stasiemeester van Braamfontein begin werk. Ebert het in Durban aan wal gestap, daarna per trein tot Newcastle gereis en met een van Zeederberg se koetse in Johannesburg aangekom. Na 'n aantal jare aan die Rand het Ebert na Pretoria vertrek om vervolgens in 1908 in Lourenco Marques te gaan werk.

Hier volg Ebert se aantekeninge oor die tydperk 1890-1897 soos die opsteller dit onlangs in besit gekry het. Die oorspronklike skryfwyse is gevolg.

"In Holland was ik 4 jaren bij de Hollandsche Ijzeren Spoorweg appij. (2) Begon als klerk in Apeldoorn op een salaris van 1 gulden 20 cents per dag. Ieder jaar na voldcening 15 cents per dag verhooging.

In 1889 werd het 50 jaar (moet wees: jarig) bestaan van den eersten spoorweg Amsterdam-Haarlem gevierd. Ieder ambtenaar ontving een halve maand salaris, een gedenkboek en gedenkpenning.

1 Oct(ober) 1890 maakte ik een contract met de Z.A.S.M. (4) voor 4 jaren salaris £15 per maand met vrije overtocht naar Holland terug. Ik vertrok van Southampton 10 Oct(ober) 1890 met het stoomschip "Durban" tot Durban, was de eenige passagier die toen voor de Z.A.S.M. uitkwam. De boot kwam op 10 Nov(ember) in Durban aan. Van daar ging de reis voort per trein naar Newcastle en van daar per coach naar Johannesburg waar ik 13 Nov(ember) arriveerd, achterlatende al mijn bagage die zou in Durban nagezonden worden, doch ontving ik eerst 6 maanden later per ossenwagen. (5) Ik werd direct aangesteld als Asst Station Chef Boksburg doch een paar weken later als Chef Braamfontein; hetwelk het hoofdstation in dien tijd was.

Station Chef te zijn in die dagen was geen rozenpad. Zijn werk was niet slechts achter de veiligheid van de treinenloop te zien doch hij moest de handwissels bedienen en zelfs als rangeerder spelen en alle treinen samenstellen en dat op een terrein waar slechts 4 korte lijnen waren.

Zaterdagsnachts 12 uur liep er een extra trein voor het publiek dat eene voorstelling in 't eenige theatre "The Royal Theatre" naar Krugersdorp had bijgewoond en was er soms trouble en moest ik bijspringen om de orde te bewaren wat me gelukkig altijd gelukte.

In dien tijd regende het soms 2 à 3 weken 't welk groote vertraging in den treindienst veroorzaakte. Deraillementen (6) en wegspoelingen waren aan de orde van den dag. Ten zuiden van 't station was een spruit, die in den regentijd tamelijk diep was. De passagiers werden door boys op hun rug overgedragen want er was geen brug.

In 1891 werd de eerste goederenloods een paar honderd yards ten zuiden van het station geopend en werd ik in charge gesteld. Het was een moeilijke taak daar het personeel ongeoeffend was en ik dus voor alles verantwoordelijk was. Het rollend materiaal bestond slechts uit 32 F wagens. (7) Dit waren 10 tons wagens voor kolen (onleesbaar) 8 gesloten 9 voor goederenvervoer. Die 32 wagens werden in Springs met kolen in zakken geladen. Direct bij aankomst in Joh Burg werden de wagens gelost en teruggezonden naar Springs.

Parkstation (8) was destijds slechts een halte met een shed voor bescherming van regen en wind voor de passagiers. Later is er een klein stationsgebouw verrezen waar Mr. Van Wessum de eerste stationmeester was. Hij was geen reus slechts 4 voet, in de menigte was alleen zijn rood petje zichtbaar, maar hij had een groote snorrebaard.

Op 5 Aug(ustus) 1892 werd ik overgeplaatst als St. Chef in Vereeniging. Ik ging per Zeederberg Coach naar Vereeniging. De eenige spoorlijn was van Joh Burg naar Krugersdorp & Joh Burg naar Springs. In Vereeniging moest ik mij aanmelden bij Jhr. Loudon, de ingenieur belast met den aanleg Vereeniging-Elandsfontein line. Huizen waren er dien tijd niet doch een kleine tent werd me aangewezen als woonplaats.

Eens na een hevige storm en regen was mijn tentje verdwenen en al mijn garderobe in een mooie condition op het veld verspreid.

De groote Vaalrivierbrug was nog niet voltooid door Ingenieur Beydenellen, de bruggenbouwer. (9) Bijna alle bruggen aan den Oosterlijn zijn door hem voltooid. Er was echter een hulpbrug waarover al het spoormateriaal werd aangevoerd. Mij werd opgedragen de dienst te regelen van alle materiaal en ballastreinen, hetwelk niet zoo gemakkelijk was daar er geene telegrafische verbinding was tus-

schen de verschillende stations.

Op 15 Dec(ember) 1892 werd de lijn Vereeniging-Eland fontein geopend. Van Vereeniging werd ik overgeplaatst naar Irene. De lijn Irene-Pretoria was nog in construction. De naam van het station was echter "Doornkloof", later bij exploitation veranderd in Irene na den naam van het dochtertje van Mr. Nelmapius (10) die daar een groote estate had. De wilgenboomen, die thans nog over 't station staan zijn alle door mij nog geplant.

Op 1 Jan(uari) 1893 werd de lijn Germiston-Pretoria voor 'n publiek geopend. Op 4 April (11) 1894 werd ik overgeplaatst als Chef Krugersdorp de dienst overgevend aan mijn assistent B.Wabeke (de latere Chef van Roodepoort & Pretoria)

Krugersdorp was in dien tijd de terminus, de lijn naar Potchefstroom was nog in aanbouw onder toezicht van Ing.Steilmetz. (12)

Het goederenvervoer was in dien tijd zeer groot, alle goederen en kolen voor de Randfonteinmijnen werden afgeladen en verder per ossenwagens naar hunne bestemming vervoerd. Het was een moeilijke taak daar ik met ongeoeffend personeel moest werken, dat ik voor de verschillende takken van dienst moest opleiden. Voor al hunne fouten was ik verantwoordelijk. Mijn personeel bestond uit verscheidene nationaliteiten. Zoo had ik o.a. een Engelsch telegrafist voor klerken etc. 1 Oostenrijksch officier, 1 Duitscher, 1 Switser, 1 Noor, 1 Sweed, 1 Poolsch joodje, eenige Hollanders en Afrikaners. Daarmee moest ik maar aansukkelen. In 1896 ben ik met verlof naar Holland gegaan."

In die reeds aangehaalde persberig is o.m. nog verklaar: "He was appointed station master at Braamfontein, where he was his own shunter, checker, booking clerk and goods clerk. Train movements were notified by telegram - if at all. There were no trains on Sundays. When a train did turn up

from Boksburg one Sunday the driver and guard were arrested and sent to jail. Later it was ordered that one train up and one train down would be allowed for church-goers. When Mr. Eberts was at Krugersdorp in the 1890's, coal was transported to the Randfontein mines by ox wagon."

Mr. J.N. Ebert was getroud met mej. Wilhelmina Jacomina Cornelia Wabeke, dogter van die Pretoriase stasie-meester Wabeke. Sy was gebore in die stadjie Grouw (Nederland) in 1878 en is op 6/11/1942 op Lourenco Marques oorlede.

Jan Floeger.

Aantekeninge:

- 1) Ongedateerde knipsel. Saam met die M.S. in besit van mnr. C. Flokhooy (Pretoria).
- 2) Die "Hollandsche Ijzeren Spoorwegmaatschappij" of H.I.J.S.M. het in 1839 die eerste spoorlyn in Nederland (Haarlem-Amsterdam) geopen. In 1917 het hierdie maatskappy met die "Staatsspoorwegmaatschappij" tot die "Nederlandsche Staatsspoorwegen" saamgesmelt.
- 3) Twee sjielings.
- 4) Die N.Z.A.S.M.
- 5) Volgens die reeds genoemde persberig was dit twee maande.
- 6) Ontsporing.
- 7) F. Freight (?).
- 8) Johannesburg.
- 9) In die N.Z.A.S.M.-verslag oor 1891 is op bl. 11 o.m. verklaar dat die onderbou van hierdie brug op 21/7/1891 aanbestee is. Die ysterwerk is in Maart 1892 van Oberhausen (Rynland) na S.A. verskeep.
- 10) Moet wees: A. Nellmapius.
- 11) April.
- 12) Ingenieur Th. W.L. Steinmetz.

SIGNALLING TO THE STATE MODEL SCHOOL, 1899-1900.

Extract from a letter dated 6th November, 1960 received from Mr. C.J. Beaney.

"Mr. Patterson informed me more than once that information was signalled as to where escaped prisoners could find safety and how to reach such houses and he could not understand why Sir Winston did not make use of such information.

Mr. Cullingworth was employed in the post office and Mr. Patterson in the head office of the Telegraph Department. The two departments were separate in republican days.

I understood that Mr. Cullingworth was not a telegraphist whilst Patterson was a skilled operator although he was not at the time employed in the instrument room. One of the Misses Cullingworth once told me that she did the signalling but Mr. Patterson said that he did the signalling with a white flag from the passage. One of the Cullingworth daughters would be on the stoep and would commence skipping when the sentry reached a spot from where, if he looked towards the passage, he would see the flag, she would leave off skipping when the sentry had passed the danger zone. While the sentry was in the danger zone Mr. Patterson was in a room ... .. Mr. Patterson, I believe, joined the Transvaal Service in 1889 and died in Pretoria at the age of 90 in 1954".

(The new library building of the University of South Africa stands on the site of the Cullingworth house from which signals were made to the British officers confined in the State Model School; Ed.).

VAN TOEKA SE DAE: HERINNERINGE VAN MEV. H. JOOSTE.

Toe ek in 1904 na Pretoria gekom het om my na my huwelik hier te vestig, het die stad daar baie anders uitgesien as tans. Pretoria is vir my baie mooier vandag, en baie skoner ook. In daardie dae was die strate sommer paaie met oop watervore daar langs.

Die mense het ook gepraat van die "Stad van Rose" wanneer hulle na Pretoria verwys. Jakarandas het eers later aan ons stad 'n ander naam, dié van "Jakarandastad", besorg. Hierdie bome is hoofsaaklik deur die toedoen van mnr. James Clark geplant wat die saad ingevoer het. Ek onthou byvoorbeeld dat die bome in Kochstraat deur hom geskenk is; dit is deur die skoliere van die Eendracht-skool daar geplant.

Ons opstaantyd was hier om en by half-ses. 'n Groot ontbyt is om half-agt bedien: pap, eiers of wors, brood, konfyt, botter, koffie of melk. Die skoolgaande kinders het toebroodjies meegeneem, gemaak van tuisgebakte brood. Brood is selde, indien ooit, gekoop. Meel was goedkoop en dit was meer ekonomies om self te bak. Tuisgebakte brood was baie smaakliker as bakkersbrood; die bakhuise het ook nie baie higiënies te werk gegaan nie. Botter is gekoop; ls. of 1.6d. is betaal vir een pond eerstegraadse botter. Melk, teen 3d. vir 'n groot wynbottel vol, is voor ontbyt afgelewer met 'n melkkar getrek deur 'n perd of muil.

Die hoofmaal is tussen 12 en 1 nm. genuttig. Kos was volop en groot etes is gekook: vleis, wortels, aartappels, pampoën en rys - stampmielies is nie dikwels gekook nie en is meestal deur die natuurlike gebruik - met 'n smaaklike nageregjie om die ete af te rond. Gekookte gestampde koring was ook 'n gewilde gereg. Naturellevrouens het gestampde koring in kleipotte van huis tot huis verkoop. Hulle het van ls. tot ls.6d. vir 'n pot koring gevra, maar heel dikwels het hulle dit geruil vir ou klere.

Groente het ek van 'n groentesmous, ene Mauser, gekoop. Hy het ook van huis tot huis met die groente gevent.

Saans is slegs 'n ligte ete bedien. Na afloop van die maaltyd is daar aan die tafel "gelees". Die bediendes was nie teenwoordig nie, en daar is nie gesing nie.

Byna elke huisvrou het oor die dienste van een of meer bediendes beskik. Die loon het gewissel van 15s tot £1 per maand, met verblyfplek en kos vry. Die pligte van so 'n bediende het beide huiswerk, was en stryk ingesluit. Die huisvrou het self afgestof en self die beddens opgemaak. Hulle het ook self die etes voorberei en soms het die bediende net 'n ogie daaroor gehou. 'n Tuinjong het ek nie aangehou nie, aangesien die tuintjie maar klein was en ek het dit, tesame met die menigte stoeplante, self versorg.

My man se inkomste - sowat £18 per maand - het ek aangevul deur klere te maak. Die rokke wat in die winkels te koop aangebied is, was van baie swak snit, sodat die vrouens wat nie self knap met 'n naald was nie, altyd bly was om iemand te vind wat hulle rokke kon maak. So baie werk het ek gekry dat ek later iemand moes inneem om my te help.

In byna elke huis was daar 'n naaimasjien. 'n Jaar nadat ek in Pretoria kom woon het (1905) het ek vir my 'n Wheeler Wilson aangeskaf, wat ek vandag nog besit.

Destyds kon jy "dress lengths" koop. Dit was gewoonlik vyf jaart materiaal en net genoeg vir een rok. Wil jy dus verhoed dat jou buurvrou 'n rok van dieselfde materiaal as jy het, dan koop jy 'n "dress length". Deftige rokke is gemaak van "crêpe de chine". Wou jy 'n duursame baadjiepak maak, koop jy "Assam silk". Vir dradrag het jy sis gekoop teen 1/6d per jaart. Die prys van goeie materiale het gewissel van 5s na 7s. 6d. per jaart.

Patrone is self ontwerp, ofskoon daar wel rokpatrone

in die winkels te koop aangebied is. Die rokke is volgens ingewikkelde patrone gemaak en versier deur oprygsels, smokwerk, "trimmings" en galon ("braid").

By my aankoms in Pretoria het die vrouens rokke van enkellengte gedra; geleidelik het dit egter korter geword. Op een tydstop het sommige vroue - die meer waaghalsiges - moulose rokke gedra.

Ek het meestal Martha Washingtonskoene gedra - 'n goeie tipe skoene van die toerygsoort. Die skerppuntskoene - so erg modieus vandag - is oubekendes!

Vrouens het baie deftig geklee gegaan. Wanneer hulle gaan inkopies doen, was hulle volgens die jongste mode aangetrek en het altyd 'n hoed op gehad en handskoene gedra. 'n Vrou het haar kerkrok slegs kerk-toe en na geen ander geleentheid gedra.

Williams, waar Garlicks nou is, was een van die beste winkels. Hier is jy egter in Engels bedien. Dinge het vir my tog so vooruit gegaan op dié gebied: vandag kan jy op enige plek Afrikaans praat; Afrikaners staan hul plek vol in die sakewêreld. Maar daar was geen "gevoel" teen die Engelse nie. Ek het baie Engelssprekende vriende gehad, het dit vandag nog.

John Jack en Beckett se winkels was bekend as die "boere-winkels". Hier was altyd klerke wat Afrikaans kon praat. Hierdie winkels was die Afrikaners dan ook baie "goedgesind", en die boere kon hier alles van 'n naald tot 'n stuk plaasgereedskap koop.

Vroeër het die kinders ook middae skoolgegaan. Later is die ure verander en kon hulle middae huis-toe gaan. Wanneer daar nie bediendes was nie, het hulle in die huis gehelp. Na skool is die huiswerk gedoen of by maats gaan

peel. Hulle het nooit saans alleen op straat verskyn nie. Die losbandigheid van die jeug van vandag moet toegeskryf word aan die feit dat die kinders aan hulself oorgelaat word. Van- at die moeders buitenshuis werk, het die "huislikheid" ver- wyn. Ek vind die gedrag van die hedendaagse kinders uitheems n beslis nie volgens tradisie nie.

Het een van die kinders siek geword, het ons hulle a dr. Grünberger, 'n Duitse sendeling wat ook homeopatiiese okter was, geneem. My persoonlike dokter was dr. König. In die medisynekassie was daar darem altyd wit dulsies, rooi aventel en Hoffman's druppels. Hierdie middels het ek van y apteek, die Marilees-apteek, op die hoek van Koch- en Kerk- traat, gekoop.

Die mans het nooit die kroë na werk besoek nie, die wat dit wel gedoen het, is op neergesien. Van my Hollan- ervriende het drank in die huis aangehou, maar dit is matig ebruik.

Hoe het die huisvrou se week verloop? Maandag was asdag; Dinsdag, strykdag, en as die wasgoed baie is, dan word aar Woensdag ook gestryk; Donderdag het gewoonweg verloop; rydag was huisskoonmaakdag, en soms is dit gelaat tot Sater- ag. Op Saterdag het die winkels dan ook nie vroeër gesluit ie, en dit het tot laat saans oopgebly.

Sondag is stil deurgebring. Voordat die hele gesin erktoe gaan, word die middagmaal voorberei. Die bediende ou dan 'n ogie daaroor. (Ek het 'n Henwood Model-stoof ge- ad, wat ek by Henwood's gekoop het. Dit was 'n koolstoof. s kind het ons egter 'n vuurherd in die huis gehad. Die bak- ond, van steen gemaak, was huite, maar die deur het op die uurherd binne die huis oopgemaak).

Sondagmiddag is stemmig oor en weer gekuier.

In my kerk, "Oom Paul se kerk", het die mans en

rouens apart gesit. Ons het oggend- en middagdienste gehad, maar nie aanddienste nie.

Die huise was binne uitgeplak met plakpapier wat wassels in die winkels verkrygbaar was teen min of meer 1s.6d. per rol. Die vloere was van lang planke, so ook die plafonne. Die huisvrou was dan ook sommer baie trots op haar blink vloere! In byna elke huis was daar tenminste een verebed - aan gansvere gemaak. Klapperhaarmatrasse is klaar gekoop en elke jaar moes dit uitgepluis en opgestop word. Badkamers was algemeen, anders as op Middelburg (K.P.) waar ek as kind gewoon het - daar was weinig huise wat met badkamers kon pog. Water is van 'n put aangedra en daar is dan in 'n inkbad gebad. Gevolglik het die gesinbeurte gemaak en is daar dus nie elke aand gebad nie. Boonop is daar meestal in oue water gebad. Hier in Pretoria het ons die water in arafienblikke op die stoof verwarm en na die badkamer - soms het 'n los sinkbad - gedra.

As jongmeisie het ek ook maar baie aandag aan my voorkoms bestee. Lipstiffie was onbekend, maar as poeieronderlaag het ek gliserien en rooswater gebruik, en op die onderlaag "Rose Powder". Saans is die poeier met "Pear's Soap" afgewas. Sommige meisies het hulle wange rooi gemaak met "tissue paper" of beetsap. Dit het egter baie onnatuurlik gelyk. In die badwater is "Toilet Vinegar" gegooi om dit lekker sag en geurig te maak. Ja-nee, vrouens het hulle los van die Bybel se dae af mooi gemaak. Wat sê Jesaja 3 van die haarvlegsels? -

Hare is elke twee weke gewas. Sjampoes was my as jongmeisie onbekend en "Pear's Soap" was die beste wasmiddel. As afspoelmiddel is van asyn en suurlemoensap gebruik gemaak - asyn vir donker hare en suurlemoensap vir ligte hare. Hare is nie afgesny nie en is volgens die mode gedra.

Die vrouens het almal kouse gedra. Die jongeres het Cashmerekouse, wat dun en sag maar ondeurskynend was, en

die ouer vroue het lelike dik kouse gedra wat egter lekker warm was.

Die atmosfeer in Pretoria destyds was vir my baie anders; mense was vriendeliker en rustiger. Ons het gereeld musiekaande gehou. Soms is "tee-aande" geneël. In my huis was 'n huisorrel - later 'n klavier - waarop ek - later het my seuns meegedoen - dan gespeel het. Dikwels het ek myself begelei met sangstukke soos: "Sing Me to Sleep" en "Holy City"

Saterdagagaande was daar gewoonlik musiek in die Markhuis gemaak deur 'n groepie musikante. Enigeen wat wou luister het dan gekom en partykeer is daar saamgesing. Dit was meestal Engelse liedjies soos: "Daisy", "Merry Widow", "Poor Old Joe", "Old Folks at Home", en "Juanita".

Later is hierdie gesellige musiekaande verdring deur skaatsery.

Die onthale vir Lord Selborne, die Prins van Wallis en Prins George is aldrie in Burgerspark gehou. Ek was by aldrie die onthale. Die vrouens was baie deftig aangetrek volgens die destydse mode, en daar was vreeslike baie mense.

Die Prins van Wallis is die "Laughing Prince" genoem. Volgens gerugte het hy baie keer "ontsnap" en sy eie plesier geneem. Hy was 'n baie vriendelike man.

Prins George het ook 'n baie goeie indruk gelaat. Hy was nie heeltemal so innemend soos die Prins van Wallis nie, en ek dink hy was so 'n bietjie stiller ook.

.....

Kersdag is as 'n Sondag beskou. Dit is gevolglik stil deurgebring, en daar was geen uitspattighede nie. Die hoogtepunt van die dag was 'n lekker middageete afgerond met

die gebruiklike kookpoeding, wat of die vorige dag of vroeg Kersoggend gemaak is. As kind het ek gewoonlik 'n kersrokkie gekry en dit was my enigste geskenk. Daar was geen geheimhouding in die verband nie, want lank voor Kersdag is die rok aangepas en gemaak. Vriende en familie het mekaar kom gelukwens maar daar was geen grootskaalse kuiery nie. In die oggend is 'n kerkdiens bygewoon.

Op Oukersaand in Pretoria was daar groot ydelheid en tergery op die strate. Op die Plein het baie mense saamgedrom waar die "crowd" gaan om die "crowd" te sien. Van "tissue paper" is kwaste gemaak en mense het mekaar hiermee geslaan. Dit was nie ongewoon om dronk mans op Oukersaand deur die strate te sien slinger nie. Die winkels het dan ook tot laat oopgebly en was 'n groot aantrekkingskrag.

Nuwejaar was die dag vir pret en jolyt. Veral die boere op die plase het 'n groot ophef van nuwejaarsdag gemaak. Bure het myle ver gery om bymekaar te kom. Waar hulle dan so vergader, is daar meesal Oujaarsdagaand gedans wanneer daar "deurgedruk is dagbreek-toe".

'n Paar dae voor Nuwejaarsdag word al gebak en geslag en gemmerbier gemaak. Soetkoek, gemmerkoek, naeltjiekoeke, melktert, van alles ja, was daar genoeg.

PRETORIA IN BYGONE DAYS.

I came to Pretoria from Stellenbosch during February, 1913. It was therefore somewhat disconcerting to be requested to reminisce in connection with Pretoria prior to 1915 - a very brief period for reminiscing purposes. However, I have graciously been given permission to mention

people and matters belonging to subsequent times.

In order not to inflict too long a disseration on members of the Association Old Pretoria my comments are bound to be somewhat disjointed — members will have to bear with me.

My first Chief in the Public Service was General Christiaan Beyers, the Commandant General. Our office, situated in the Old Government Buildings, was extremely busy during July, 1913, as the result of the general strike on the Witwatersrand. Once I replied to a telephone call during the luncheon hour and to my amazement it was General Louis Botha who instructed me to arrange for General Beyers immediately to mobilize the Commandos and Citizen Force.

Fortunately wiser counsels prevailed and at 10 p.m. that night I was called to a room where I saw round a table the following famous men:—
Generals Botha, Smuts, Beyers, de la Rey, de Wet, Lukin, Kemp and others. I was instructed to have telegrams despatched, cancelling the mobilisation of troops.

In 1914 our troubles really commenced — war broke out and the rebellion started. I do believe I was the last person in Pretoria to see General Manie Maritz - at 10 p.m. - the day before he openly went into rebellion.

A most difficult situation arose when our office chief, General Beyers, also took up arms.

My life, official and private, became really interesting when, in 1916, I joined Colonel Hendrik Mentz as his Private Secretary. I had three years with him and after a short break assumed duty in a similar capacity with Sir Thomas Smartt.

These two men meant a great deal to me and through

them I was privileged to meet most of the then distinguished public figures. Admittedly some of them could not be described as Pretorians but practically all of them did have to visit the Administrative Capital.

To indicate the type of person I have in mind I wish to quote the names of those who appear on the famous picture in the Houses of Parliament, Cape Town, viz., the members of the National Convention. Some readers may find it somewhat boring to read through all these names. As an item of history, however, it is as well to record these names from time to time.

I quote hereunder the names of all the members, also members of the Secretariat, and indicate which of them I knew personally.

Those I knew well are General Louis Botha. E.H. (later Sir Edgar) Walton. H.C. van Heerden. Dr. J.H.M. (later Sir Meiring) Beck, F.S. Malan. Dr. T.W. (later Sir Thomas) Smartt. J.W. Jagger. General J.C. Smuts. Dr. W.E. Bok (Private Secretary to Gen. Botha). G.R. Hofmeyr (Transvaal Secretary).

Those I knew fairly well are Sir Percy Fitzpatrick. General J.B.M. Hertzog.

Those I knew, but not too well, are J.X. Merriman. J.R. Moor. General S.W. Burger. General C.R. de Wet. General J.H. de la Rey. Sir George H. Farrar. G.T. (later Sir George) Plowman.

Those I did not know are J.W. Sauer. President M.T. Steyn. A. Fischer. Sir J.H. (later Lord) de Villiers. Sir W.H. Milton. Colonel E.M. Greene. G.H. Maasdorp.

H.L. Lindsay. Dr. L.S. (later Sir Starr) Jameson.
H.C. Hull. E.F. Kilpin (Chief Secretary).
W.B. Morcom (resigned and was replaced by T. (later Sir Thomas Watt, whom I knew well but who does not appear on the picture.
A. Brown. T. Hyslop. C.G. Smythe. A.M.N. de Villiers (O.F.S. Secretary). C.P.J. Coghlan.
Another member was Sir Lewis Michell who was absent when the photograph was taken and whom I did not know.

At the time the Convention took place I was a young boy so that I was really highly privileged later on to get to know all participants well, 2 fairly well and to gain a nodding acquaintance with 7. This comes to 20 out of a total of 39.

An interesting personage I had quite a fair amount to do with was Sir Patrick Duncan, both before and after he became Governor-General. Once one penetrated his innate reserve he proved to be a most interesting character. His successor as Governor-General, Major Brand van Zyl, was quite a different type - easy to know and get on with.

A well known Pretorian was Oom Klasie de Wet who, during a long life, had been a Cabinet Minister, Acting Governor-General and Chief Justice. One of his amazing achievements was the decoding of secret messages intercepted during the 1899-1902 War. This information was given to me by an old friend of mine who saw this done regularly in the veld. They were both on General Botha's personal staff who rejoiced in the name of "Die Kaggelpyp Seksie".

Another interesting character in Pretoria in the old days was Dr. Engelenburg, Editor of the Volkstem. I agree with the description applied to him - "a thorough gentleman".

For those who have taken the trouble - and done me the honour - to read through these reminiscences, I have this word of comfort - there is only one more old Pretorian I wish to refer to. This is Sir Arnold Theiler. As a scientist he was,

of course, world-famous. My dealings with him were on the administrative level. Quite frankly this was not all plain sailing, but one could forgive him. To him science was the be all and end all, whereas administration was a nuisance.

As stated at the beginning my comments are bound to be somewhat disjointed; I did not feel justified in going into too much detail. In this connection I also had to bear in mind a wonderful word invented by Sir Winston Churchill whom I was privileged to meet in 1921. In warning people not to bore others by too much reminiscing he suggested that they should constantly have in mind the word "anecdoteage".

C.A. Cilliers.

(Mr. Cilliers needs no further introducing to members of the Association Old Pretoria. A long and distinguished career in the Public Service brought him in 1944 to one of its highest offices, that of Chairman of the Public Service Commission. Ed.)

THE ORIGINS OF NAMES OF PRETORIA TOWNSHIPS

- ANDEON   Agricultural holdings north of Pretoria named after Andries Loubscher and Deon Niemann, Directors of the Company formed to establish the area.
- ANNLIN   North of Pretoria near Wonderboompoort, named after Anna van der Linde owner of the ground on which the township was established. Mr. A.S.Pretorius was responsible for the founding of the township, situated on the Farm Wonderboom No. 311, stands surveyed by Messrs. Fehrsen and Douglas, township proclaimed four years after first appli-

cation in 1947, the first two erven were sold on the 20th February 1951 to Mr. P.N. van der Merwe (erf No. 297) and Mr. S.F. Nelson (No. 280).

It was suggested by Mr. Pretorius, that the township be called Chrisville after Mr. van der Linde, he turned this down however saying that the honour should go to his wife as the ground was hers by inheritance, the proclamation notice of July 1953 gives her full name as Anna Elizabeth van der Linde (born Booysen).

Anna Street, named in her honour, Albrecht Street, named after her husband, Mr. Christian Albrecht van der Linde the surname also commemorated in a street name, as well as that of the township promotor, Braam Pretorius.

BASHEWA

Agricultural holdings, named after the late Mrs. Bashewa Braude, first wife of the promotor, Mr. H. Braude.

BRUMMERIA

To the east of the City adjoining the C.S.I.R. grounds at Scientia, named after Mr. George Brummer, one-time principal of the Eendracht School and owner of the ground.

CLAUDIUS

Laid out on the farm Mooiplaas No. 355, incorporated into the Municipal area in November 1959 and declared an Indian Group Area, named after Mr. Claudius de Vries. The township on being taken over by the Municipality underwent a change of name, and after considering such names as Prasia and Prenda it was decided to name the area Laudium, an anagram of the original name.

CLAYVILLE

A township south of Pretoria on the railway line to Germiston, established on the farm Olifantsfontein No. 156, by Messrs. Consolidated Rand Brick, Pottery and Lime Company, proclaimed in July 1940. Name derived from the material used in the factories.

CLUBVIEW

So named because it adjoins the Zwartkop Country Club on the Johannesburg Road, laid out on the farm Zwartkop

No. 476, proclaimed in Gazette dated 26th November 1941 in the names of Messrs. Lyttelton Townships (Pty) Ltd. and Mr. Frank E. Bell.

COLBYN

Laid out by Mr. Kneen, a descendant of Rev. Weavind of the Methodist Church, named after the village of Colbyn in the Isle of Man, the birthplace of Rev. Weavind. Extension No. 1 proclaimed on the farm Koedoespoort No. 299 on the 29th November 1939. The streets in the original township are named after Ministers and members of the Methodist Church.

KIRKNESS

Laid out by Messrs. Pretoria Urban Properties (Pty) Ltd. on a portion of the farm Rietfontein No. 24, proclaimed in Gazette Notice No. 246 dated 13th November 1940. The township was established by the Kirkness family and named after a place in Peterhead, Scotland or the Orkney Islands. The streets are named after the families, Downie, Stuart and Bodel who were connected with the establishment of the town.

ELDORAIGNE

Laid out on the farm Zwartkop No. 476 situated south of Pretoria close to the Johannesburg Road, proclaimed in Gazette Notice no. 244 dated 14th December 1949. It is of interest to record that application for the establishment of a township to be called Loraine was made in December 1947, but was proclaimed as Eldoraigne, in the name of Mrs. Dorothy Kate Lorentz (born Ireland), Kate and Lorentz streets in the township named after her.

ERASMIA

Established on the farms Mooiplaas No. 69 and Zwartkop No. 476, situated on the main Johannesburg Road, named after the promotor and owner of the ground, William Frederik Erasmus, township proclaimed in Gazette Notice No. 112 dated 4th September 1946.

GLEN LAURISTON

Laid out on the farm Zwartkop No. 476, established by

the late Mr. Gerald Hamilton Law, proclaimed in February 1951. Takes its name from Lauriston Castle outside Edinburgh in Scotland, the ancestral home of the Law family. It is said that John Law of Lauriston and the Duke of Orleans promoted a Company to sell ground in the Mississippi Valley, but the Company went insolvent due to the overselling of shares and John Law was imprisoned but later escaped. This episode was known as the "Mississippi Bubble" and a book of the same title was published relating to the history of these two men.

HAZELDENE

Takes its name from the farm adjoining Lynnwood, two recordings are found giving information about this farm. The first mentions that Mr. Harry Struben purchased Hazeldean farm (now Zwartkoppies Hall) at an auction sale and then later sold to Mr. Samuel Marks. The other mentions that Mr. Marks purchased the farm towards the end of the '80's, and established the first modern dairy in the Transvaal and erected a residence (of 40 rooms) that had a frontage of 220 feet.

KENLEY

Agricultural holdings north of Pretoria named after Kenneth and Beverley, children of Mr. A.G. Boyes, Director of the established Company, Messrs. Magaliesberg Holdings (Pty) Ltd.

KILNER PARK

A proposed township on the farm Koedoespoort No. 299, name taken from the Kilnerton Mission School near Silvertown, established by the Methodist Church of South Africa which is due to close down shortly, and was named to honour John Kilner, Secretary of the Methodist Mission Society who visited Pretoria when the institution was opened in 1879/80.

LYDIANNA

Situated on the farm Hartebeestpoort No. 308, adjoining Brunneria, east of Pretoria, township proclaimed in Gazette Notice No. 1 dated 14th January 1959, named after Lydia Magdalena Grobler, owner of the ground on

which it was established.

LYTTELTON

South of Pretoria on the Germiston Road, through the Fountains Valley, named after General Sir Neville Lyttelton, Commander in Chief of the British Forces in South Africa at the end of the 1902 war, General Lyttelton died on the 6th July, 1931. Surveyed as township by Mr. R. Pizzighelli in July 1904 on the farm Droogegrond owned by Mr. Ball, a company was established by his five daughters to develop the area.

LYNNRODENE

A proposed township on the farm Hartebeestpoort No. 328 north and abutting the Willows, the name is a combination of the adjoining township name, Lynn-, Ro - from the promotor's name, and the suffix dene. Application for the establishment of this township appears in Gazette Notice No.68, dated 1st January 1960, submitted by Bernadus Johannes Roode.

LYNNWOOD

Laid out by the late Mr. F.E.B. Struben, on the farm Hartebeestpoort No. 308, proclaimed in Gazette Notice No. 346 dated 31st December 1952. The township was named by the late Mr. Struben after the name of his homestead in the vicinity which formed part of the vast estate better known as the Willows. It is said that the Residence was named by Mrs. Mary Struben (Born Cole): Lynn-wood-Stream-trees, valley of water and trees. Lynnwood Glen and Lynnwood Manor established by the executors of the estate of the late Mr. F.E.B. Struben.

MEYERSPARK

Named after Johannes (Jan) Petrus Meyer, born on his father's farm Elandsfontein (now Germiston) in 1878. His uncle Johannes Meyer played a major part in the early history of the Witwatersrand goldfields, and who, some say, is the Johannes who gave his name to the Golden City. The family history is closely woven with such places as Germiston, Alberton, Kliprivier-

berg, Meyers Camp (Natal Spruit), Meyerton, and the Meyer and Charlton Mine. Jan Meyer married Cornelia Erasmus. Lily, as she was known, was a daughter of old General Daniel J.E. Erasmus, the oldest Volksraad member of the Republic and one-time Vice-President. Jan and Lily went farming at Tierpoort, later purchasing 200 morgen of the farm Hartebeestpoort from Mr. Mundt, near Silverton in 1921. Jan Meyer died on the 14th October 1928, and lies buried just off the main road through the township opposite the shopping centre. The township was established by his daughter, Mrs. S.M. Watermeyer. (The main road is named after her) on 150 Morgen and a Gazette Notice shows that the name first selected, was Meyershof, but later changed and proclaimed as Meyers Park. Jan Meyer Ry-laan, named after Mr. J.P. Meyer, after whom township is named, Carinus Street after Mr. Haasbroek, Director of the promoting Company, Odendaal Street also after a Director of the Company. Roos Street after the office messenger and Boesman Street after the office boy.

MONUMENT PARK

Laid out on the farm Waterkloof, proclaimed in Gazette Notice No. 139, dated 1957, takes its name from the Voortrekker Monument in the near vicinity. The streets in the township are named after the Fauna and Flora of South Africa.

MOREGLOED

Morning Glory - Sunrise - a township established by the S.A.R. & H. on the farm Koedoespoort to house the workers of the largest railway workshops in South Africa. Township proclaimed in Gazette Notice No. 153 dated 6th June 1957. It is of interest to record that application was made by the National Housing Commission, for the establishment of a township on this ground and to be called Collingston after Major Collings, Director of the Commission at that time. The scheme was abandoned and the property was sold to the South African Railways.

T.E. Andrews.

STREET NAMES IN HILLCREST.

Somehow one would not associate the settled and staid suburb of Hillcrest with an orgy of name-changing, but it is a fact that practically most of the street names in Hillcrest have been changed, on a scale that would leave most other suburbs green with envy.

DUNCAN STREET was divided into four parts. From CHURCH STREET to where the Hillcrest Swimmingbath now stands, it was DUNCAN STREET; where the curve in the road now slows traffic up just opposite the Swimmingbath, was a little street called NIXON STREET, which was in all probability no more than a rather hazardous right-of-way. NIXON STREET joined DUNCAN STREET to LUNNON ROAD, which after a few blocks became JAMES STREET, running as such towards Waterkloof. Most probably the confusion this caused was the reason for the name change.

Another street that had more than one name was LYNNWOOD ROAD (note, not LYNWOOD). From the railway crossing to KIRKNESS STREET it was called COLLEGE AVENUE. At that time, and until fairly recently, the railway station LOFTUS VERSFELD PARK was called COLLEGES. No doubt these names were bestowed on account of the educational establishments dotting this area: T.U.C., Boys' High, etc. From the railway line eastwards the road was known as STRUBEN ROAD, probably because it led to the late Mr. Frank Struben's residence, LYNNWOOD MANOR. The confusion caused by the similarity with STRUBEN STREET in the town led to this name being altered, and STRUBEN ROAD and COLLEGE AVENUE together then became LYNNWOOD ROAD, again probably after Mr. Struben's house.

When LUNNON ROAD became DUNCAN STREET, a quiet street called, rather misleadingly, MAIN ROAD, also underwent a name-change and became the new LUNNON ROAD. RISSIK

ROAD was also changed, probably on account of confusion with RISSIK STREET, and it became DUXBURY ROAD. Duxbury probably one of the residents in this street.

BLOCKHOUSE ROAD, which according to Mr. C.J. Beanes led to a blockhouse situated on the crest of the hill from which the suburb takes its name since it commanded the railway-line, became HEROLD STREET, after a well-known magistrate who owned ground here.

Most of these changes took place during the nineteenth twenties.

A recent change of name was that of ALBERT ROAD to ROPER STREET, probably on account of the similarity of the name with ALBERT STREETS in Waterkloof and Pretoria Gardens.

According to Mr. C.J. Beanes, RISSIK STATION was called SUNNYSIDE STATION at the time of the Boer War, and was used as a centre for Red Cross trains. Sunnyside, remember, stretches as far as Roper Street. At that time the University campus was used as a Hospital site, nos. 2 and 7 being situated here, while the site of the Boys' High was used as a rest camp.

The ground where Hillcrest is now situated belonged at that time to Johann Rissik, and became generally known as RISSIK, so the railway station's name was altered to Rissik.

John Bodel.

SOME RECENT DOCUMENTARY DISCOVERIES

1. The Papers of Miss Ryall. Whilst examining the contents of the cellar of an old boarding-house in Simonstown, the Chairman of the local historical society, Mr. John Scott, unearthed a handful of documents that are of particular interest to Pretoria; he kindly forwarded this material to your editor and the documents have been lodged with the Transvaal Archives.

The papers relate to a Miss Ryall who was apparently a welfare worker with the Imperial Garrison of Pretoria during the Anglo-Boer War. The papers include an authorisation for Miss Ryall to proceed from Cape Town to Johannesburg by train during March, 1901. There is also a permit from the Assistant Provost-Marshal, Pretoria District, authorizing Miss Ryall of "the South African General Mission Soldiers Home" to visit the Mounted Infantry Depot at Skinner's Court daily. Finally there is a tricoloured copy of the souvenir special edition of The Natal Mercury put on sale at 1d per copy on the 6th June, 1900, to mark the occupation of Pretoria.

11. The photographs of R.A. Faulkner, formerly of the South African Police. From our sister society at Simonstown there also came a handsome donation of 17 photographs that had apparently once belonged to the above-named policeman and cricketer. There is a group photograph of Faulkner's cricket team that played in an inter-town^{match} at Pretoria on the 13th February, 1916, and another group photograph of the Johannesburg and Pretoria teams taken in 1917 or 1918. The names of the players in the second group photograph are - Smith, Young, Marfleet, Cudmore, Nixon, Wahl, Womack, Phillip, Ward, Jackson, Perkins, Klopper, V.d.Poel, Neave, Smart, Spalding, Slater, Ziervogel, Miller, Saxby, Faulkner and Van Rooyen. These photographs have also been handed to the Government Archives.

111. The business records of Bras de Pereira. On Settler's Day, 1960, shortly after a disastrous fire, members of your Society, assisted in salvage work at the old home of Bras de Pereira at the corner of Skinner and Paul Kruger Streets ("Fountain Lodge"). The old "rietdak", scorched and sodden, had been plucked down by the fire-brigade and had to be removed to permit of access to the floors. What was then revealed was a sorry layer of mud, ash, slime, pulped magazines and fragments of books. Underneath this desolate stratum an important series of manuscript records were recovered: These proved to be the business journals and

ledgers of Bras de Pereira covering the period 1867-1880 - records of his day-to-day transactions with the Pretoria community and clients as far afield as the Zoutpansberg. Ivory and gunpowder were mentioned frequently in the details of business. A business letter-book was also found to contain copies of letters, mostly in Portuguese, that were written at Schcemansdal before this period. Other evidence seemed to point to Pereira having been in the Portuguese diplomatic service at Macac, China, before he settled in Pietermaritzburg in the early sixties.

When the encrusted and mushy covers of the records were removed by the bindery of the Archives, the contents, although wet, were found to be intact and quite legible. Your Committee thereupon decided that the Pereira records should be offered to the Transvaal Archives on indefinite loan. This would ensure their safekeeping and restoration in skilful hands.

One wonders how many more historic letters, ledgers, photographs, diaries etc. are lying forgotten in the cellars, sheds and garages of Pretoria.

A.M. Davey.

PERSONALIA / PERSOONLIKE BERIGTE

Die Genootskap wil sy allerbeste wense aan mnr. Rex Cordra by geleentheid van sy besoek aan Nederland om navorsing aldaar te doen wat ongetwyfeld verdere lig op Pretoria se verlede sal werp.

Genootskap Oud-Pretoria

(Gestig: 22 Maart 1948)

Ons doel: Om te waak oor die geskiedenis van ons stad en distrik.

Association Old Pretoria

(Founded: 22 March, 1948)

Our aim: To preserve the past for the future of our city and district.

BESTUUR:

EXECUTIVE COMMITTEE:

Ere-President — DIE BURGEMEESTER VAN PRETORIA — *Honorary President*

THE MAYOR OF PRETORIA.

Voorsitter — DR. G. W. EYBERS — *Chairman*.

Ondervoorsitter — Mnr./Mr. N. EATON — *Vice-Chairman*.

Sekretaris — Mnr./Mr. J. D. BODEL — *Secretary*.

Penningmeester — Mnr./Mr. G. RISSIK — *Treasurer*.

Argivaris — Majoor/Major H. DE V. DU TOIT — *Archivist*.

Redakteur — Mnr./Mr. A. M. Davey — *Editor*.

Assistent-redakteur — Mnr./Mr. H. M. REX — *Assistant Editor*.

Sakebestuurder — Mnr./Mr. T. E. ANDREWS — *Business Manager*.

Lede — Dr. W. PUNT — *Members*.

Dr. J. J. N. CLOETE.

Mnr./Mr. J. F. PRELLER.

Dr. N. A. COETZEE.

Dr. T. S. VAN ROOYEN.

Verteenwoordiger van die Stadsraad/Representative of the City Council:

Mnr./Mr. T. H. JANSE VAN VUUREN,

Burgemeester/Mayor.

Bydraes moet asb. gestuur word aan: Die Redakteur, „Pretoriana,” Bereastraat 601, Pretoria of Die Assistent-redakteur, „Pretoriana,” Frans Oerderstraat 109, Groenkloof, Pretoria.

Contributions to be sent to: The Editor, “Pretoriana,” 601 Berea Street, Muckleneuk, Pretoria or the Assistant Editor, „Pretoriana,” 109 Frans Oerder Street., Groenkloof, Pretoria.